

Αναφορική και Ποιητική Λειτουργία της Γλώσσας

*Θεωρία, Εφαρμογή και Τεχνικές
Πανελλαδικών Εξετάσεων*

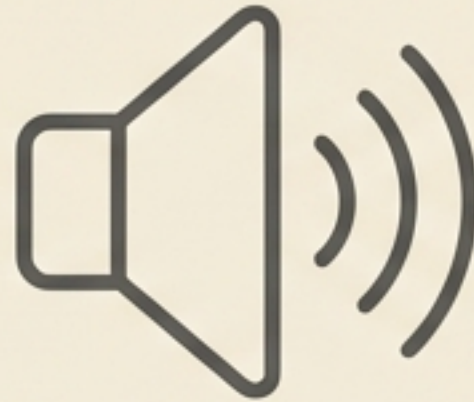
Επιμέλεια: Μαρία Σπ. Μουρούτσου, Φιλολόγος, MSc, MEdu

Οι Δύο Όψεις του Λόγου

Λογική

A

Πομπός

B

Συναίσθημα

Η γλώσσα λειτουργεί με βάση την πρόθεση του πομπού.

- Στόχος 1: Η μετάδοση πληροφορίας (Αναφορική)
- Στόχος 2: *Η πρόκληση συγκίνησης και αισθητικής απόλαυσης (Ποιητική)*

Αναφορική Λειτουργία (Η Λογική)

- **Κυριολεξία / Δήλωση:** Οι λέξεις χρησιμοποιούνται με την αρχική τους σημασία.
- **Στόχος:** Η ακριβής πληροφόρηση και η ενημέρωση.
- **Εστίαση:** Στον πραγματικό κόσμο (Ρεαλισμός).
- **Αντικειμενικότητα:** Απουσία συναισθηματικής φόρτισης.

Ποιητική Λειτουργία (Το Συναίσθημα)

- **Μεταφορά / Συνυποδήλωση:** Οι λέξεις αποκτούν συμβολική σημασία.
- **Στόχος:** Η συγκίνηση και η τέρψη του αναγνώστη.
- **Εστίαση:** Στη μορφή του μηνύματος (Πώς λέγεται κάτι).
- **Υποκειμενικότητα:** Προσωπική ερμηνεία και φαντασία.

Επιμέλεια: Μαρία Σπ. Μουρούτσου

Σύγκριση: Κυριολεξία vs. Μεταφορά

Αναφορική	Ποιητική
<ul style="list-style-type: none">• Λογική• Πληροφόρηση• Σαφήνεια / Ακρίβεια• Πραγματικός Κόσμος	<ul style="list-style-type: none">• <i>Συναίσθημα</i>• <i>Τέρψη / Συγκίνηση</i>• <i>Πολυσημία / Ασάφεια</i>• <i>Κόσμος του κειμένου (Μορφή)</i>

Γλωσσικά Τεκμήρια (Πώς το εντοπίζουμε;)

Αναφορική (Δείκτες)

- Παθητική σύνταξη
- Οριστική έγκλιση (Βεβαιότητα)
- Ειδικό λεξιλόγιο / Ορολογία
- Γ' ρηματικό πρόσωπο
(Αντικειμενικότητα)

Ποιητική (Δείκτες)

- Σχήματα λόγου (Μεταφορές, Εικόνες)
- Επίθετα και σημεία στίξης (!, ...)
- Α' & Β' ρηματικό πρόσωπο
- Λέξεις με συναισθηματική φόρτιση

Η Θεωρία στην Πράξη: Παραδείγματα

Αναφορική: «Ξαφνικά ο ουρανός συννέφιασε.»
(Κυριολεξία - Καιρός)

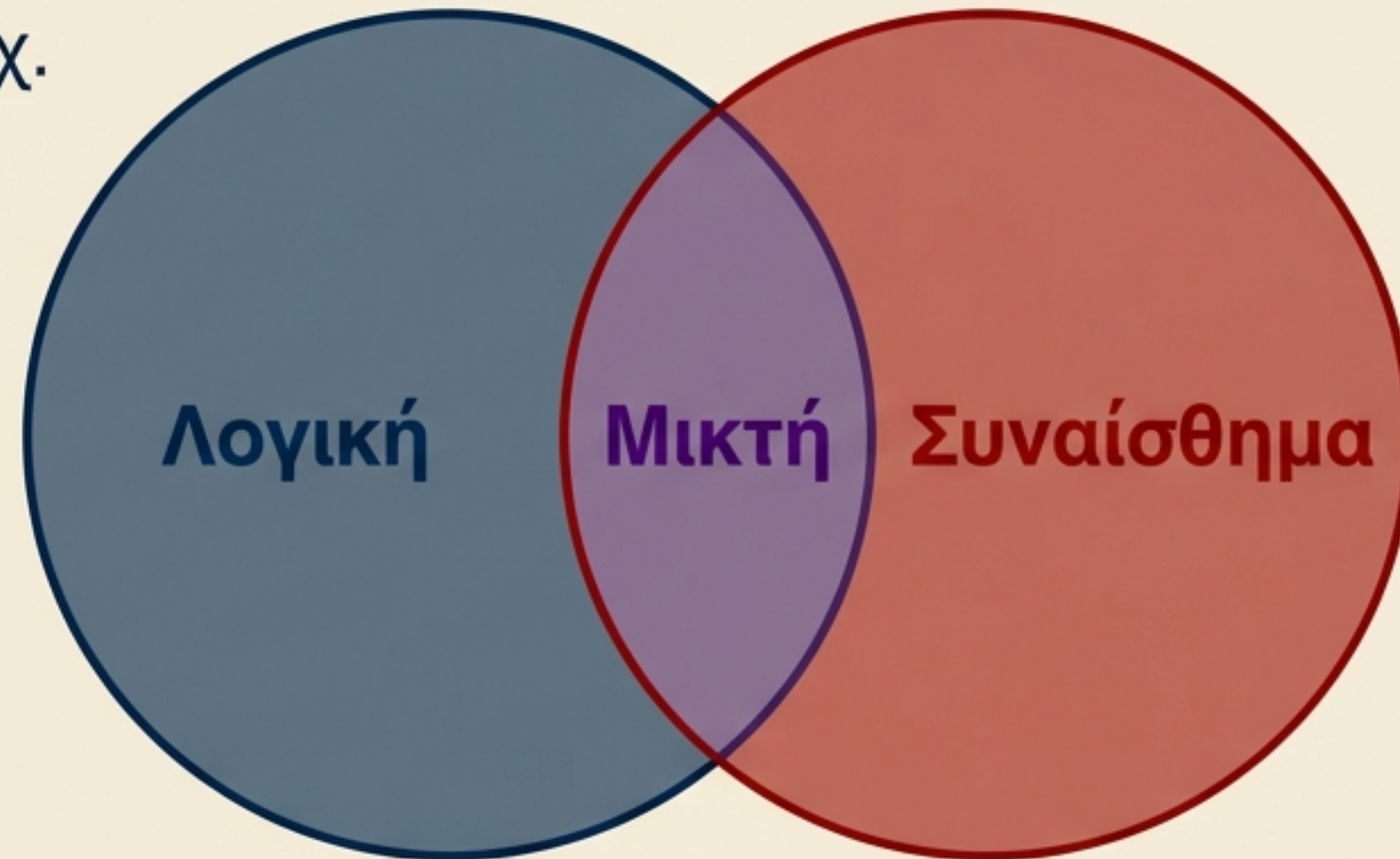
Ποιητική: «Ξαφνικά η ψυχή μου συννέφιασε.»
(Μεταφορά - Θλίψη)

Αναφορική: «Οι ρίζες του δέντρου απορροφούν νερό.»

Ποιητική: «Οι ρίζες του πολιτισμού μας χάνονται στον χρόνο.»

Η Μικτή Λειτουργία

Συχνά τα κείμενα (π.χ. δοκίμια, άρθρα) συνδυάζουν και τις δύο λειτουργίες.

Το Κλειδί:
Αναζητούμε ποια λειτουργία κυριαρχεί.

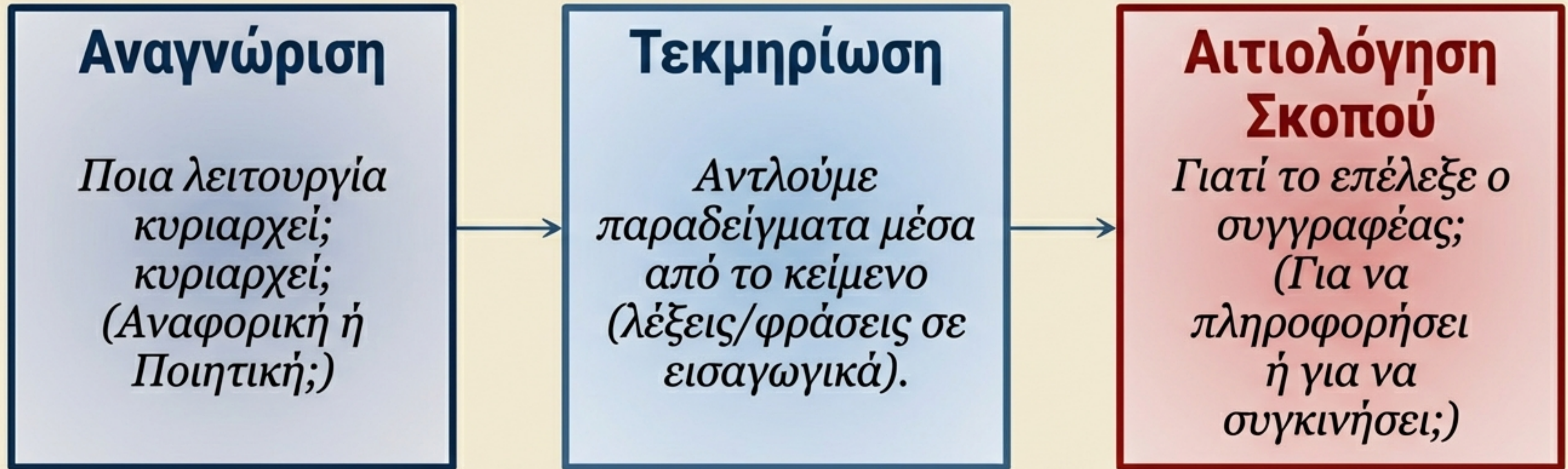
Παράδειγμα: Ένα άρθρο γνώμης μπορεί να χρησιμοποιεί *ποιητική* γλώσσα (μεταφορές) για να πείσει, αλλά ο βασικός στόχος παραμένει η *πληροφόρηση* (αναφορική).

Οι Ερωτήσεις των Πανελλαδικών (SOS)

1. «Να αναγνωρίσετε τη λειτουργία της γλώσσας στο απόσπασμα...»
2. «Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση της αναφορικής/ποιητικής λειτουργίας;»
3. «Να εντοπίσετε λέξεις που χρησιμοποιούνται με συνυποδηλωτική σημασία.»
4. «Να μετατρέψετε τη δηλωτική διατύπωση σε συνυποδηλωτική.»

Στρατηγική Απάντησης: Τα 3 Βήματα

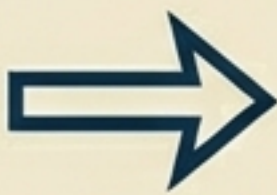
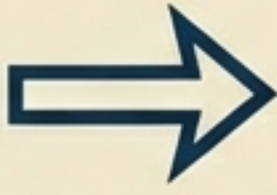
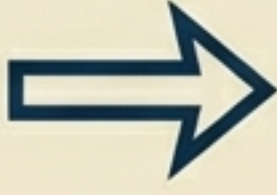
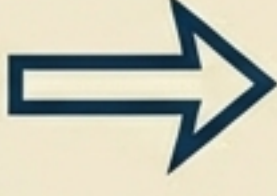
Το Πρότυπο της Τέλειας Απάντησης

«Ο συγγραφέας στο συγκεκριμένο χωρίο αξιοποιεί την [Αναφορική / Ποιητική] λειτουργία της γλώσσας.»

«Συγκεκριμένα, χρησιμοποιεί τις λέξεις με την [κυριολεκτική / μεταφορική] τους σημασία (π.χ. “χωρίο κειμένου”...), απευθυνόμενος στη [λογική / συναίσθημα] του δέκτη.»

«Στόχος του είναι να [πληροφορήσει για... / συγκινήσει με...] προσδίδοντας στο ύφος [αντικειμενικότητα / ζωντάνια και παραστατικότητα].»

Εξάσκηση: Αναγνώρισε τη Λειτουργία

1. «*Η ανεργία άγγιξε το 10% φέτος.*» **Αναφορική**
(Στατιστικό στοιχείο)
2. «*Η καρδιά της πόλης χτυπά δυνατά.*» **Ποιητική**
(Μεταφορά)
3. «*Το οξυγόνο είναι απαραίτητο για τη ζωή.*» (κόντα αλήθις) **Αναφορική**
(Επιστημονική αλήθεια)
4. «*Πνίγόμαστε στον ωκεανό των χρεών.*» **Ποιητική**
(Εικόνα/Συναίσθημα)

Εμβάθυνση: Η Πολυσημία των Λέξεων

Κορυφή

Δηλωτική (Αναφορική)

Το ψηλότερο σημείο ενός βουνού.

«Οι ορειβάτες έφτασαν στην κορυφή του Ολύμπου.»

Συνυποδηλωτική (Ποιητική)

Το ανώτατο σημείο επιτυχίας/ιεραρχίας.

«Βρίσκεται στην κορυφή της καριέρας του.»

Τεστ Εμπέδωσης

Q1: Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί συνήθως στην αναφορική λειτουργία;

A) Α' Πρόσωπο

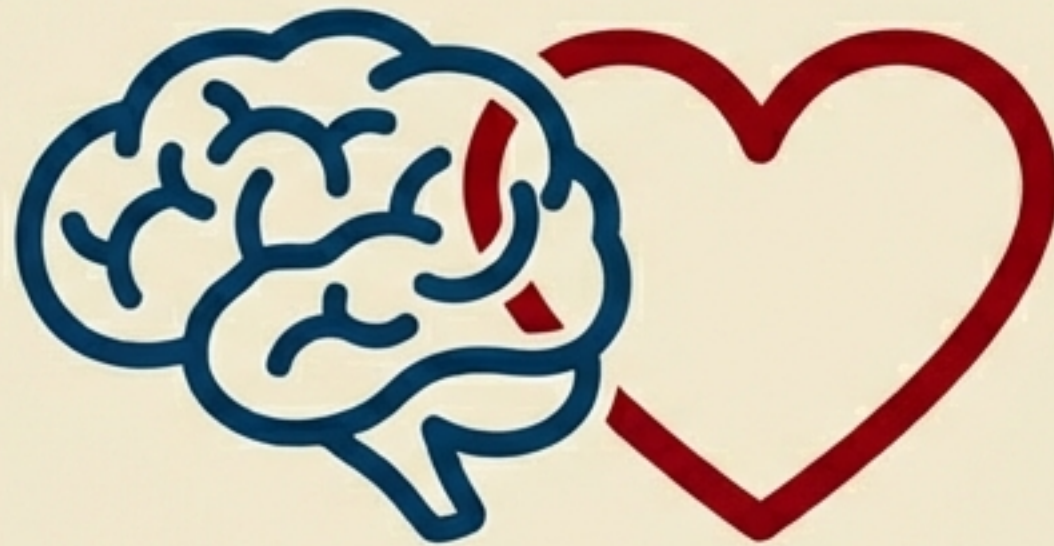
B) Γ' Πρόσωπο (✓ Σωστό)

Q2: Όταν ο συγγραφέας θέλει να προκαλέσει συγκίνηση, χρησιμοποιεί:

A) Παθητική σύνταξη

B) Σχήματα λόγου και εικόνες (✓ Σωστό)

Συνοψίζοντας

- **Αναφορική** = Μυαλό, Αλήθεια, Πληροφορία.
- **Ποιητική** = Καρδιά, Εικόνα, Συγκίνηση.
- Στις Πανελλήνιες: **Εντοπίζουμε -> Τεκμηριώνουμε -> Αιτιολογούμε.**

Καλή Επιτυχία!